

REGULAMIN ODZNAK TURYSTYKI MOTOROWEJ PTTK

I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

Zarząd Główny PTTK na wniosek Komisji Turystyki Motorowej Zarządu Głównego PTTK ustanawia następujące rodzaje odznak turystyki motorowej:

- 1) Turysta Motorowy – TM
- 2) Motorową Odznakę Turystyczną – MOT

§ 2

1. Odznaki turystyki motorowej TM i MOT stanowią w PTTK wyróżnienie przyznawane za potwierdzone uprawianie turystyki motorowej.
2. Celem ustanowienia odznak jest zachęcenie szerokiego ogółu społeczeństwa do poznawania walorów krajoznawczych ojczyzny, jej historii, popularyzacja indywidualnej i zorganizowanej turystyki motorowej - jako jednej z form aktywnego wypoczynku.

§ 3

1. Turystę Motorowego mogą zdobywać dzieci i młodzież w wieku od 7 do 16 lat, którzy uczestniczą w uprawianiu turystyki motorowej z osobami dorosłymi, w wycieczkach autokarowych, itp.
2. Motorową Odznakę Turystyczną mogą zdobywać osoby, które ukończyły 16 rok życia i uprawiają turystykę motorową pojazdem samochodowym, motocyklem lub motorowerem w trakcie przemieszczania się w terenie w celach poznawczych.

§ 4

1. Za rzetelność zdobywania odznak turystyki motorowej odpowiadają:
 - 1) Komisja Turystyki Motorowej ZG PTTK
 - 2) Terenowe Zespoły Weryfikacyjne i Referat Weryfikacyjny odznak motorowych
 - 3) Oddziałowe Komisje Turystyki Motorowej PTTK
 - 4) Kluby Turystyki Motorowej PTTK
 - 5) Przewodnicy Turystyki Motorowej PTTK
2. Rejestr wycieczek i imprez motorowych oraz potwierdzenia zwiedzanych obiektów prowadzi turysta w książeczce wycieczek.
3. Podstawą przyznania odznaki turystyki motorowej jest spełnienie przez zdobywającego warunków określonych w niniejszym regulaminie.
4. Odznaki TM i MOT mogą nosić wyłącznie osoby, które posiadają legitymację potwierdzającą przyznanie odznaki danego rodzaju i stopnia.

II. RODZAJE I STOPNIE ODZNAK

§ 5

1. Turysta Motorowy posiada 3 stopnie:
 - 1) TM w stopniu brązowym,
 - 2) TM w stopniu srebrnym,
 - 3) TM w stopniu złotym.

2. Motorowa Odznaka Turystyczna posiada 8 stopni:
 - 1) MOT w stopniu popularnym,
 - 2) MOT w stopniu małym brązowym,
 - 3) MOT w stopniu małym srebrnym,
 - 4) MOT w stopniu małym złotym,
 - 5) MOT w stopniu dużym brązowym,
 - 6) MOT w stopniu dużym srebrnym,
 - 7) MOT w stopniu dużym złotym,
 - 8) MOT w stopniu złotym za wytrwałość.
3. Wzory odznak zawiera załącznik nr 1 do niniejszego regulaminu.
4. Odznaki turystyki motorowej zdobywa się w kolejności stopni.
5. Nie ma obowiązku zdobywania odznak TM przed MOT w przypadku, gdy turysta rozpoczyna uprawianie turystyki motorowej po ukończeniu 16 roku życia.
6. Turysta zdobywający odznaki TM, w momencie ukończenia 16 lat obojętnie, który stopień TM już posiada, kontynuuje zdobywanie odznaki MOT zgodnie z regulaminem.

III. WARUNKI ZDOBYWANIA ODZNAK

§ 6

1. Warunki wymagane do zdobycia odznaki Turysta Motorowy:
 - 1) W stopniu brązowym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 5 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 1 obiekt zabytkowy,
 - c) 1 muzeum lub skansen;
 - 2) W stopniu srebrnym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 10 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 2 obiekty zabytkowe,
 - c) 2 muzea lub skanseny;
 - 3) W stopniu złotym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 20 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 3 obiekty zabytkowe,
 - c) 3 muzea lub skanseny,
 - d) 1 park narodowy.
2. Warunki wymagane do zdobycia Motorowej Odznaki Turystycznej:
 - 1) W stopniu popularnym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 5 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 2 obiekty zabytkowe,
 - c) 1 muzea lub skanseny,
 - d) 2 parki krajobrazowe,
uczestniczenie, w co najmniej 1 imprezie turystyki motorowej ujętej w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK;
 - 2) W stopniu małym brązowym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 10 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 4 obiekty zabytkowe,
 - c) 2 muzea lub skanseny,
 - d) 1 park narodowy,
uczestniczenie, w co najmniej 2 imprezach turystyki motorowej ujętych w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK;
 - 3) W stopniu małym srebrnym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 15 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 6 obiekty zabytkowe,
 - c) 3 muzea lub skanseny,

- d) 1 park narodowy,
uczestniczenie, w co najmniej 3 imprezach turystyki motorowej ujętych
w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK;
- 4) W stopniu małym złotym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 20 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 10 obiektów zabytkowych,
 - c) 5 muzeów lub skansenów,
 - d) 1 park narodowy,
uczestniczenie, w co najmniej 5 imprezach turystyki motorowej ujętych
w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK;
- 5) W stopniu dużym brązowym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 30 dowolnych obiektów krajoznawczych
 - b) 12 obiektów zabytkowych,
 - c) 7 muzeów lub skansenów,
 - d) 3 parki narodowe,
uczestniczenie, w co najmniej 2 imprezach turystyki motorowej ujętych
w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK rangi ogólnopolskiej;
- 6) W stopniu dużym srebrnym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 40 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 14 obiektów zabytkowych,
 - c) 9 muzeów lub skansenów,
 - d) 4 parki narodowe,
uczestniczenie, w co najmniej 5 imprezach turystyki motorowej ujętych
w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK w tym obowiązkowo 1 rangi
centralnej i 4 rangi ogólnopolskiej;
- 7) W stopniu dużym złotym należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 50 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 17 obiektów zabytkowych,
 - c) 11 muzeów lub skansenów,
 - d) 5 parki narodowe,
uczestniczenie, w co najmniej 8 imprezach turystyki motorowej ujętych
w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK w tym obowiązkowo
w 2 rangi centralnej i 6 rangi ogólnopolskiej;
- 8) W stopniu złotym za wytrwałość należy zwiedzić i potwierdzić:
 - a) 60 dowolnych obiektów krajoznawczych,
 - b) 20 obiektów zabytkowych,
 - c) 15 muzeów lub skansenów,
 - d) 6 parki narodowe,
uczestniczenie, w co najmniej 10 imprezach turystyki motorowej ujętych
w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK w tym obowiązkowo
w 2 rangi centralnej i 8 rangi ogólnopolskiej.

§ 7

1. W trakcie zdobywania odznak TM lub MOT obowiązuje przestrzeganie Karty Turysty.
2. Raz zaliczony obiekt nie może być zaliczany na inny stopień odznaki.
3. Na poszczególne stopnie odznaki zalicza się tylko 3 dowolne obiekty z jednej miejscowości, oprócz obiektów zabytkowych, parków narodowych, muzeów i skansenów wyszczególnionych w wykazie obiektów stanowiącym załącznik nr 2 do niniejszego regulaminu.
4. Nadwyżka obiektów zabytkowych, parków narodowych, muzeów i skansenów z załącznika nr 2 niniejszego regulaminu, zaliczana jest na poczet stopnia wyższego.

5. Nadmierna ilość zaliczonych imprez – bez względu na rangę – nie jest zaliczana na stopień wyższy odznaki.
6. Przy zdobywaniu odznak TM i MOT poszczególnych stopni, ilość wymaganych obiektów, których zwiedzenie zostało potwierdzone tylko przez członka kadry programowej PTTK, nie może przekraczać 20% wymaganego limitu.
7. Udział w imprezie turystyki motorowej ujętej w harmonogramie imprez motorowych KTM ZG PTTK, zwiedzenie obiektu, muzeum itp., musi być potwierdzone w sposób niebudzący wątpliwości.
8. Potwierdzeniem zwiedzenia obiektu może być pieczętka obiektu, dowolnego urzędu, instytucji, organizacji lub inny odcisk pieczęci z czytelną nazwą tej miejscowości, bilet wstępu, fotografia, imienny podpis obecnego podczas wycieczki, członka kadry programowej PTTK. Potwierdzeniem imprezy może być odcisk pieczęci imprezy, wlepka oraz pieczęć i podpis organizatora imprezy (Przodownika TM PTTK).
9. Przy zdobywaniu poszczególnych stopni odznak TM lub MOT zalicza się również zabytki UNESCO znajdujące się poza granicami Polski.
10. Do dowolnych obiektów można zaliczać - inne obiekty niewyszczególnione w załączniku nr 2 niniejszego regulaminu. Mogą to być np: zamki, pałace, dwory, zagrody, ratusze, domy i budynki o ciekawej architekturze, wiatraki, młyny, kuźnie, budynki przemysłowe, spichlerze, latarnie morskie, kopalnie, kościoły, sanktuaria, cerkwie, synagogi, meczety, kaplice, klasztory, muzea, izby pamięci, parki krajobrazowe i podworskie, rezerваты przyrody, cytadele, forty, pola bitewne, cmentarze, miejsca pamięci narodowej, pomniki, historyczne obiekty edukacji, miejsca związane z życiem ludzi zasłużonych dla Polski i świata, itp.

IV. WERYFIKACJA ODZNAK

§ 8

Dokumentem stwierdzającym spełnienie wymaganych warunków na poszczególne stopnie odznak TM i MOT są wpisy i potwierdzenia w książeczce wycieczek.

§ 9

W celu przyznania odpowiedniego stopnia odznaki TM lub MOT należy książeczkę wycieczek z poświadczeniami przedłożyć Terenowemu Zespołowi Weryfikacyjnemu.

§ 10

Poszczególne stopnie odznak TM i MOT mają prawo i obowiązek weryfikować oraz przyznawać:

- 1) Odznaki TM w stopniu brązowym, srebrnym i złotym - weryfikatorzy Terenowego Zespołu Weryfikacyjnego, którzy przyznają odznakę i wydają legitymację.
- 2) Odznaki MOT w stopniu popularnym, małym brązowym, małym srebrnym, małym złotym - weryfikatorzy Terenowego Zespołu Weryfikacyjnego, którzy przyznają odznakę i wydają legitymację.
- 3) Odznaki MOT w stopniu dużym brązowym, dużym srebrnym i dużym złotym weryfikują wstępnie weryfikatorzy Terenowego Zespołu Weryfikacyjnego, wypełniają wniosek o przyznanie odpowiedniej odznaki MOT i przesyłają do weryfikatora Referatu Weryfikacyjnego KTM ZG PTTK, który przyznaje odznakę i wydaje legitymację.
- 4) Odznakę MOT w stopniu złotym za wytrwałość na wniosek Referatu Weryfikacyjnego przyznaje KTM ZG PTTK.
- 5) W Referacie Weryfikacyjnym KTM ZG PTTK działają weryfikatorzy z prawem weryfikacji i przyznawania wszystkich odznak motorowych z zastrzeżeniem pkt. 4.

V. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 11

1. Turyści posiadający odznaki MOT wyższego stopnia mogą zdobywać Odznakę MOT popularną po spełnieniu warunków określonych w niniejszym regulaminie.
2. W przypadku zdobywania odznak krajoznawczych i turystycznych, w których jednym z wymogów jest uzyskanie określonej ilości punktów z danego rodzaju turystyki kwalifikowanej, stosuje się 15 pkt. za każdy dzień wycieczki motorowej.

§ 12

Po wejściu w życie niniejszego regulaminu, turysta osobiście decyduje, na jakich zasadach będzie kontynuował rozpoczęte już zdobywanie odznaki TM lub MOT, lecz po zdobyciu tego stopnia, odznaki następnych, wyższych stopni muszą być zdobywane zgodnie z tym regulaminem.

§ 13

Wykazy osób, którym zostaną przyznane odznaki MOT w stopniu złotym za wytrwałość, będą podawane do wiadomości w biuletynach KTM ZG PTTK. Wręczenie tych odznak winno odbywać się w sposób uroczysty.

§ 14

1. Ostateczna interpretacja regulaminu należy do KTM ZG PTTK.
2. Tracą moc wcześniejsze Regulaminy Odznak Turystyki Motorowej PTTK.
3. Regulamin został zatwierdzony przez Prezydium Zarządu Głównego PTTK uchwałą nr 26/XX/2023 z dnia 13 lipca 2023 r. i wchodzi w życie z dniem jej podjęcia.

Turysta Motorowy

		
stopień brązowy	stopień srebrny	stopień złoty

Motorowa Odznaka Turystyczna

			
stopień popularny	stopień mały brązowy	stopień mały srebrny	stopień mały złoty

		
stopień duży brązowy	stopień duży srebrny	stopień duży złoty

stopień złoty za wytrwałość

OBIEKTY ZABYTKOWE

1. Arkadia – park (ogród) romantyczny z budowlami
2. Baranów Sandomierski – rycerski zamek
3. Binarowa – kościół św. Michała Archanioła (UNESCO)
4. Blizne – kościół Wszystkich Świętych (UNESCO)
5. Bochnia – Kopalnia Soli (UNESCO)
6. Boguszyce – kościół św. Stanisława Biskupa
7. Brunary Wyżne – cerkiew św. Michała Archanioła (UNESCO)
8. Brzeg – zespół zamkowy książąt
9. Chełm Lubelski – kościół Rozesłania św. Apostołów
10. Chełm Lubelski – podziemia kredowe
11. Chełmno n/Wisłą – średniowieczna zabudowa miasta z renesansowym ratuszem
12. Chełmno n/Wisłą – twierdza
13. Chęciny – Jaskinia Raj
14. Chotyniec – cerkiew Narodzenia Przenajświętszej Bogurodzicy (UNESCO)
15. Ciechocinek – zabytkowe tężnie z warzelnią
16. Częstochowa – zespół klasztorny oo. paulinów na Jasnej Górze
17. Dęblin – twierdza
18. Dębno Podhalańskie – kościół św. Michała Archanioła (UNESCO)
19. Gdańsk – bazylika konkatedralna Wniebowzięcia NMP
20. Gdańsk – ratusz Głównego Miasta
21. Gdańsk – Twierdza Wisłoujście
22. Gdańsk – miasto w zasięgu obwarowań XVII w.
23. Gdańsk – zespół Wielkiej Zbrojowni
24. Gniezno – bazylika prymasowska i katedra Wniebowzięcia NMP i św. Wojciecha
25. Grudziądz – twierdza
26. Frombork – zespół katedralny biskupów warmińskich
27. Haczów – kościół Wniebowzięcia NMP i św. Michała Archanioła (UNESCO)
28. Henryków – zespół klasztorny opactwa cysterskiego
29. Jawor – Kościół Pokoju (UNESCO)
30. Kalwaria Zebrzydowska – zespół klasztorny oo. bernardynów (UNESCO)
31. Kazimierz Dolny – średniowieczna zabudowa miasta
32. Kielce – zespół pałacowy biskupów krakowskich
33. Kołobrzeg – twierdza
34. Kraków – średniowieczna zabudowa Starego Miasta w obrębie Plant (UNESCO)
35. Kraków – zabudowa dzielnicy Kazimierz i Stradom (UNESCO)
36. Kraków – zamek królewski i bazylika archikatedralna św. Stanisława i św. Wacława na Wawelu (UNESCO)
37. Kraków – bazylika Wniebowzięcia NMP
38. Kraków – kościół św. Anny
39. Kraków – klasztor augustianów z kościołem św. Katarzyny
40. Kraków – kościół Świętych Apostołów Piotra i Pawła
41. Kraków – zespół klasztorny oo. kamedułów na Bielanach
42. Kraków – sukienice
43. Kraków – zespół zabudowy Collegium Maius Uniwersytetu Jagiellońskiego
44. Kraków – zespół fortyfikacji miejskich (Brama Floriańska-Barbakan)

45. Krasiczyn – zespół zamkowo-parkowy
46. Krzeszów – zespół opactwa cystersów
47. Kwiatów – cerkiew św. Paraskewy (UNESCO)
48. Legnickie Pole – zespół klasztorny oo. benedyktynów
49. Lidzbark Warmiński – zamek biskupów warmińskich
50. Lipnica Murowana – kościół św. Leonarda (UNESCO)
51. Lubiąż – zespół opactwa cystersów
52. Lublin – kaplica Świętej Trójcy w zamku królewskim
53. Łańcut – zespół pałacowo-parkowy
54. Łęknica – Park Mużakowski (UNESCO)
55. Malbork – krzyżacki zamek (UNESCO)
56. Modlin – twierdza
57. Nieborów – zespół pałacowo-parkowy
58. Nowy Wiśnicz – rycerski zamek
59. Osowiec – twierdza
60. Ostrów Lednicki – relikty chrześcijańskiej architektury Polan
61. Owczary – cerkiew Opieki Matki Bożej (UNESCO)
62. Powroźnik – cerkiew św. Jakuba Młodszego Apostoła (UNESCO)
63. Poznań – ratusz
64. Poznań – kościół farny św. Marii Magdaleny
65. Radruż – cerkiew św. Paraskewy (UNESCO)
66. Radzyń Chełmiński – ruiny krzyżackiego zamku
67. Sandomierz – kościół św. Jakuba i klasztor oo. dominikanów
68. Sandomierz – średniowieczna zabudowa miasta z gotyckim ratuszem
69. Sękowa – kościół św. Filipa i Jakuba (UNESCO)
70. Smolnik – cerkiew św. Michała Archanioła (UNESCO)
71. Stargard – kościół NMP Królowej Świata
72. Strzelno – rotunda św. Prokopa i bazylika św. Trójcy
73. Sulejów Podklasztorze – zespół opactwa cystersów
74. Świdnica – Kościół Pokoju pw. Trójcy Świętej (UNESCO)
75. Świnoujście – twierdza
76. Toruń – średniowieczna zabudowa Starego i Nowego Miasta (UNESCO)
77. Toruń – Kamienica pod Gwiazdą
78. Toruń – bazylika katedralna św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty
79. Toruń – kościół Świętego Jakuba Apostoła
80. Toruń – kościół Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny
81. Toruń – gotycki ratusz Starego Miasta
82. Toruń – twierdza
83. Trzebnica – zespół opactwa cysterek
84. Tum – archikolegiata NMP i św. Aleksego
85. Turzańsk – cerkiew św. Michała Archanioła (UNESCO)
86. Ujazd – ruiny rycerskiego zamku „Krzyżtopór”
87. Warszawa – Stare Miasto (UNESCO)
88. Warszawa-Łazienki – zespół pałacowo-parkowy
89. Warszawa-Wilanów – zespół pałacowo-parkowy
90. Wąchock – zespół klasztorny cystersów
91. Wieliczka – Kopalnia Soli (UNESCO)
92. Wieliczka – królewski zamek żupny (UNESCO)
93. Wrocław – Hala Stulecia (UNESCO)
94. Wrocław – archikatedra św. Jana Chrzciciela
95. Wrocław – późnogotycki ratusz
96. Wrocław – zabudowa Ostrowa Tumskiego

97. Wrocław – zabudowa na wyspie Piasek
98. Zamość – katedra Zmartwychwstania Pańskiego i św. Tomasza Apostoła
99. Zamość – renesansowa zabudowa Starego Miasta
100. Żagań – zespół pałacowo-parkowy

MUZEA I SKANSENY

1. Biłgoraj – skansen „Zagroda Sitarska”
2. Biskupin – Muzeum Archeologiczne
3. Bodzentyn – zabytkowa zagroda Czernikiewiczów
4. Bóbrka – skansen przemysłu naftowego
5. Ciechanowiec – muzeum rolnictwa
6. Chabówka – skansen taboru kolejowego
7. Chorzów – Górnośląski Park Etnograficzny
8. Dobczyce – Skansen Drewnianego Budownictwa Ludowego
9. Duszniki Zdrój – Muzeum Papiernictwa
10. Dziekanowice – Wielkopolski Park Etnograficzny
11. Gniezno – muzeum archidiecezjalne
12. Janowiec N/Wisłą – skansen budownictwa drewnianego
13. Jaworzyna – Muzeum Przemysłu i Kolejnictwa
14. Jurgów – Muzeum Kultury Ludowej Spisza
15. Kluki – Muzeum Wsi Słowińskiej - skansen
16. Kłóbka – Kujawsko-Dobrzyński Park Etnograficzny
17. Kolbuszowa – Muzeum Kultury Ludowej
18. Kościerzyna – Muzeum Kolejnictwa
19. Kraków – Muzeum Inżynierii Miejskiej
20. Krzemionki – Muzeum Archeologiczne
21. Kudowa-Pstrązna – Muzeum Kultury Ludowej Pogórza Sudeckiego
22. Lednica – Muzeum Pierwszych Piastów
23. Lublin – Muzeum Wsi Lubelskiej
24. Łowicz – muzeum - Ośrodek Plenerowy Budownictwa Ludowego
25. Maurzyce – Skansen Wsi Łowickiej
26. Mniszew – Skansen Bojowy 1 Armii Wojska Polskiego
27. Nadole – skansen Zagroda Gburska i Rybacka
28. Nowa Słupia – Muzeum Starożytnego Hutnictwa
29. Nowogród – Skansen Kurpiowski
30. Nowy Sącz – Sądecki Park Etnograficzny
31. Ochla – muzeum etnograficzne
32. Olsztynek – Muzeum Budownictwa Ludowego - park etnograficzny
33. Opole – Muzeum Wsi Opolskiej
34. Osiek nad Notecią – Muzeum Kultury Ludowej
35. Oświęcim – Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau (UNESCO)
36. Otrębusy k/Pruszkowa – Muzeum Motoryzacji i Techniki
37. Pobiedziska – Skansen Miniatur
38. Pszczyna – skansen - Zagroda Wsi Pszczyńskiej
39. Radom – Muzeum Wsi Radomskiej
40. Sanok – Park Etnograficzny - Muzeum Budownictwa Ludowego
41. Sielcia Wielka – Muzeum Zagłębia Staropolskiego
42. Sieradz – Sieradzki Park Etnograficzny
43. Sierpc - Muzeum Wsi Mazowieckiej
44. Sochaczew – Muzeum Kolei Wąskotorowej

45. Stróże – Muzeum Pszczelarstwa
46. Swarzędz – Skansen i Muzeum Pszczelarstwa
47. Szczecin – Muzeum Techniki i Komunikacji
48. Szreniawa – Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego
49. Szymbark – Skansen Wsi Pogórzańskiej
50. Ślemień – Żywiecki Park Etnograficzny
51. Ślęza – Muzeum Motoryzacji Topacz
52. Tarnowskie Góry – Sztolnia Czarnego Pstrąga
53. Tarnowskie Góry – zabytkowa kopalnia srebra
54. Tarnów – muzeum etnograficzne
55. Tokarnia – Muzeum Wsi Kieleckiej
56. Tomaszów Mazowiecki – Skansen Rzeki Pilicy
57. Toruń – Muzeum Etnograficzne
58. Toruń – Muzeum Podróżników
59. Wambierzyce – Muzeum Dawnych Sprzętów Gospodarstwa Domowego
60. Warszawa – Muzeum Powstania Warszawskiego
61. Wdzydze Kiszewskie – muzeum - Kaszubski Park Etnograficzny
62. Wenecja k/Żnina – Muzeum Kolei Wąskotorowej
63. Wierzchośławice – Muzeum Wincentego Witosa
64. Wolsztyn – Skansen Budownictwa Ludowego
65. Wolsztyn – skansen parowozów
66. Wygiełzów – Nadwiślański Park Etnograficzny
67. Zabrze – zabytkowa kopalnia węgla kamiennego „Guido”
68. Zalipie – zagroda Felicji Curyłowej
69. Zawoja – skansen im. Józefa Żaka
70. Zubrzyca Górna – Orawski Park Etnograficzny

PARKI NARODOWE

1. Babiogórski – Zawoja
2. Białowiecki – Białowieża
3. Biebrzański – Osowiec Twierdza
4. Bieszczadzki – Ustrzyki Górne
5. Borów Tucholskich – Charzykowy
6. Drawieński – Drawno
7. Gorczański – Poręba Wielka
8. Gór Stołowych – Kudowa Zdrój
9. Kampinoski – Izabelin
10. Karkonoski – Jelenia Góra
11. Magurski – Krempna
12. Narwiański – Kurowo
13. Ojcowski – Ojców
14. Pieniński – Krościenko nad Dunajcem
15. Poleski – Urszulin
16. Roztoczański – Zwierzyniec
17. Słowiński – Smołdzino
18. Świętokrzyski – Bodzentyn
19. Tatrzański – Zakopane
20. Ujścia Warty – Charzyno
21. Wielkopolski – Jezioro
22. Wigierski – Krzywe
23. Woliński – Międzyzdroje